

DOLENJSKI RAZGLEDI

NOVO MESTO, 16. aprila 1970

ŠTEVILKA 12

Bralcem in sodelavcem!

Februarja letos smo izdali 10. in 11. številko domačih DOLENJSKIH RAZGLEDOV, marca nobene. Danes imate v rokah 12. številko in z njo opravičilo uredništva: kljub najboljšim namenom, dobri volji in bogatemu dotoku gradiva, zaradi piškavih financ in novih podražitev (tiskarna, dražji papir itd.) zaostajamo z rednim izhajanjem priloge. Hudo nas vije za dinar; po zadnji podražitvi moramo plačevati za kilogram papirja že 250 Sdin, decembra in januarja pa nas je stal kilogram 180 Sdin. Zdaj plačamo za tisk in papir ené same številke Dolenjskega lista že dva in četrt milijona starih dinarjev na teden — to pa so zastrašljive številke. K temu pa dajejo nekateri občinski očetje še modre nauke: »Saj imate vedno več oglasov — ali ne bi shajali zdaj tudi brez pogodbenega sofinanciranja za komunske strani?« Dve občini letos že hočeta privarčevati nekaj stotisočakov na račun obveščanja svojih občanov, hkrati pa zahtevata »najboljše, stalne informacije«. — Glejte, z vsem tem se pehamo in ubadamo, a DOLENJSKIH RAZGLEDOV res ne bi radi ukinili. Menimo, da so pokrajini potrebni — in skušali jih bomo obdržati pri življenju. Kljub stiski za dinar in kljub nerazumevanju, ki se kaže v upravah nekaterih občin za razvoj obveščanja občanov v pokrajini.

UREDNIŠTVO

BARKA (169)

huda dolenski
/ 1/2 -

Pozdrav Dolenjski — JAKI

PRIDITE BLIŽE!

»Pridite bliže, Dolenjci!« se mi je hotelo zapisati. Pa pustimo »Dolenjce« in ostanimo Slovenci s Kranjci, Stajerci, Gorenjci, Primorci in Notranjci vred, saj bi bilo pravzaprav že davno čas, da izročimo zgodovini to delitev, ki so nam jo stoletja vsiljevali tujci — da bi nam laže vladali. Kolikor je tega še v nas, pa trebimo, če je treba. In tako se bo morda kdaj zgodilo, da boste tudi za vaš časopis »Dolenjski list« našli drug naslov, ki tega ne bo poudarjal, ohranjal pa bo pod drugim naslovom lepo tradicijo, ki si jo je doslej ustvaril, da je pokazal prebivalstvu tega dela slovenske zemlje pot v boljšo sedanost in gotovo tudi v še lepšo prihodnost.

Pravkar imam v rokah že 8. številko »Dolenjskih razgledov«. Ob njih se mi porajajo misli, da ste v teh povojnih letih ob pomoči svojega časopisa in drugih tiskanih poročanj o svojem življenju in delu zoreli naglo in razgibano vsestransko, gospodarsko in kulturno, da ste se znova, kot že večkrat v svoji zgodovini, izvili iz provincializma z zdravimi lastnimi silami. Tako pa ste v marsičem, zlasti na kulturnem polju, preskočili — ne prvič — tisto mejo obujanja, na kateri ste se uvrstili ob bok najboljšim silam in dosežkom slovenskega kulturnega življenja.

Zato mislim, da bi morali priti skupnemu slovenskemu vrhu bliže in predstaviti bogastvo svoje kulturne dediščine na osrednji slovenski ravni, da bo dostojno predstavljena vsej slovenski javnosti in ji bo tako laže dosegljiva. Vaš časopis in njegova priloga »Razgledi« sta sicer vredna, da bi ju brali tudi drugod po Sloveniji, kajti nedvomno bi se od njiju tudi marsičesa naučili, med drugim tega, da ni samo »turizem« tista edina čudodelna paličica, ki naj iz zaostalosti popelje v napredek, in da tudi sami klici na pomoč od drugod nikdar ne bodo obrodili sadov, kakršne rodi lastno delo in trud.

Med 20 zvezčičev zbirke vodnikov »Kulturni in naravni spomeniki Slovenije«, ki jih izdaja Zavod za spomeniško varstvo Slovenije v Ljubljani, so se z vašega področja že uvrstile BREŽICE (15 zvezek), STIŠKI SAMOSTAN (18 zvezek) ter SEVNISKI GRAD IN LUTROVSKA KLET (20. zvezek), vse izpod peresa strokovnjakov, ki znajo tudi nestrokovnjaku razumljivo predstaviti naše kulturne dragocenosti. Knjižice imajo prijetno

obliko in so tudi glede na ceno res dosegljive vsaki slovenski hiši.

Seveda pogrešam v tej vrsti še toliko drugih vaših znamenitosti. Upam, da bodo kmalu na vrsti, ker iz drugih virov vem, da so že preučene in godne za objavo.

Knjiga NOVO MESTO 1365-1965, ki jo je objavila z nekolikšno zamudo za 600-letnico Novega mesta mariborska založba Obzorje, je po tešila radovednost marsikomu, ki si je ob zgodovinskih, arhitektonskih in v muzejih zbranih novomeških spomenikih zastavljal vprašanja, pa nanje ni našel odgovora zaradi pomanjkanja lahko dostopnih tiskanih virov. Mislim, da bi nekaj tega gradiva moralo čimprej najti pot v zbirko omenjenih vodnikov, da bo laže dostopno tudi strokovno manj interesiranim bralcem.

Bogastvo Novega mesta bi samo izpolnilo nekaj takih zvezčičev: predzgodovinske dobe, rimski časi, umetnostnozgodovinska cerkvena dediščina, najnovejša odkritja arheologov T. Kneza in dr. V. Šribarja, ki bodo obogatila zbirke novomeškega muzeja. In seve novejši čas okrog Trdna, njegovih Bajk in povesti o Gorjancih pa Kobetovih upodobitev le-teh; krog B. Jakca, pesniškega slikarja Novega mesta in Dolenjske itd.

To bi bilo komaj Novo mesto. Kostanjevica morda čaka konca obnove? Pleterje (po redovnem pravilniku vsem ženskam sploh nedostopne), Nova Stifita in drugi spomeniki novejših stoletij?

Piscev vam ne manjka, so odlični strokovnjaki in spretnega peresa, zlahka bodo izpolnili imenovano zbirko vodnikov. Tako bo gradivo dostopnejše širšemu krogu. Če pa bi mislili tudi na prevode v nekaj tujih jezikov, bi ne bilo lepših in pripravljenih vodičev tudi za zahtevnejšega, izobraženega turista.

Pridite torej bliže s tem in še z marsičem. Na primer: Kot poljudne povesti bi brali marsikaj, kar je v podlistkih objavljal vaš tednik, na primer: o dolini gradov, o mlinih na Kolpi. Stara navada je, da bralci zaradi pomanjkanja drugega branja ali pa cenene knjige spravljajo izrezke. Ne vsi tako, saj tudi list ne pride vsem v roke. Gotovo bi tudi ti pozdravili knjižno izdajo, seveda če ne bi bila draga. Le zakaj bi morala biti tiskana na dragem papirju in v dragi vezavi?

Solniki, mladinski klubi in prosvetarji, ki bi vse to vključevali v snov za izobraževanje (ne pod geslom: spoznavajmo svet in domovi-

no, ampak obratno: spoznavajmo domovino in svet!), bi zlahka, požrtvovalni kot so, odpirali srca mladini in ji kazali zanimivosti in lepote ožje in širše domovine.

Nedvomno bi moralo biti med nalogami »spoznavajmo« zelo hvalježno zbiranje in zapisovanje nezapisane vednosti vsega tistega blaga, ki ga v spominu hranijo očanci in starke, katerim je bilo izročilo prednikov ali sosedovih stricov in tet edina zakladnica. S tem še daleč ne mislim, da bi postal vsak že »novinar« ali celo »pisatelj«, ne dvomim pa, da bi se odkril kak naslednik Iva Pirkovića, ki ob pomanjkanju pisanih zgodovinskih virov, arheološkega ter drugega gradiva od časa do časa izbrska tudi kakšnega poznavalca ljudskega izročila, živo pričo, npr. 74-letnega Franja Regovića iz Rud, o katerem poroča v zadnjih Razgledih. Potem pa s svojo iskri, prožno mislijo, obogateno z zgodovinskim znanjem, razplete svojo previdno domnevo o preteklih časih in ljudeh. S svojo razpravo, ki se bere kot razburljiva zgodba, nas potem seznanja z davnimi časi in ljudmi na naši zemlji. Poljudno in znanstveno hkrati. Vsem pa nam je očitno, kako je pomagal zgodovinar arheologu in arheolog zgodovinarju.

Pridite bliže, odprite se!

Se raje bomo prihajali k virom vaših bogastev in vedno več jih bo prihajalo k njim, če se boste predstavili s svojimi razstavami tudi drugod, v Ljubljani, in ne samo v Ljubljani!

Sami in vaši kulturni delavci boste našli prelepe motive za razglednice in voščilnice, ne le krajinske, ampak tudi zgodovinske, arheološke in likovno umetniške, od predzgodovinskih dob pa prek Valvasorja vse do današnjih dni. Tako se ne bo moglo zgoditi, da bi vam še kdo prestavil npr. novomeški Kapitelj s Krke na Savo, kot je nekdo storil menda s Kostanjevico.

Ne dvomim, da bo šla v denar, tudi če bo katera opremljena kot darilnica ali zahvalnica (po zvišani ceni). Celotni zbiratelj posameznih razglednic ali zbirke ne bi manjkalo in mladina bi z njimi našla vrednejši predmet svoji zbirateljski strasti, kot so papirnati prtiči, vžigalične škatlice ali celo dragi znaki na tirolskih klobučkih na glavah negodnih fantičkov, s katerimi morda bolj starši kot sinovi razkazujejo svojo premožnost.

Dobrodošli, ko boste prišli!

Nina Korene
Ljubljana

OBISK PRI SKLADATELJU JAKOBU JEŽU

Jakoba Ježa se spominjam še iz časov ko je študiral na glasbeni akademiji. Po diplomi se je posvetil komponiranju in je že kot mlad komponist dosegel lepe uspehe.

Večkrat je iz Ljubljane prihajal na svoj dom v Loko pri Zidanem mostu na kratek oddih. Takrat je bilo večkrat slišati iz njegove sobe zvoke klavirja. Vedno je sledil kulturnemu napredku in dejavnosti loškega moškega okteta. Skladatelj in njegova žena Olga, profesorica solo petja, sta večkrat priskočila na pomoč PD Primož Trubar na kulturnih prireditvah.

Skladatelj Jakob Jež se je rodil 1928 na Vitovcu pri Boštanju, sedaj pa je profesor na srednji glasbeni šoli v Ljubljani in urednik revije za glasbeno vzgojo, »Grlice«. Razen tega je tajnik društva slovenskih skladateljev. Njegove skladbe slišimo večkrat v radiu in na koncertih.

Loka je lahko ponosna na svojega mladega skladatelja.

Jakob Jež se je rad odzval moji prošnji in za bralce Dolenjskega lista odgovoril na nekaj vprašanj o razvoju današnje sodobne glasbe.

— Kdaj ste vzljubili glasbo?

Zivel sem v razmerah, ki so bile lepi umetnosti kaj malo naklonjene. V otroških letih sem sicer igral na harmoniko z nekaj gumbi, vendar samo za potrebe zabave v gostilni, kjer sem odraščal. Pred vojno smo imeli v Loku tudi tamburaški orkester. Tam sem priložnostno igral bisernico. O notah nisem vedel še ničesar, pač pa sem rad pomagal uglasčevati tamburaška brenkala. Zame je bil pravi praznik, ko sem dobil klavirsko harmoniko. Oče je poskrbel, da sem se v počitnicah kakšen teden pod strokovnim vodstvom učil igranja. Toda pravi glasbeni pouk to še ni bil, kajti glasbenih šol takrat v našem okolju ni bilo. Kljub vsemu sem kar sam skušal igrati po notah. S prijateljsko klarinetistom Milošem in violnistom Dušanom smo potem skupaj začeli muzicirati po notah.

Na prvo glasbeno šolo sem se vpisal šele po vojni in vedno se bom s hvaležnostjo spominjal ravnatelja celjske glasbene šole profesorja Egon Kuneja, ki me je ob klavirskem pouku vpeljal v svet glasbe. V dveh letih sem se naučil igranja na klavir toliko kot drugi v šestih letih. Vendar je bilo moje znanje še pomanjkljivo in sem si ga skušal izpopolniti s trdim delom na ljubljanski srednji glasbeni šoli in kasneje na glasbeni akademiji. Idilična Loka, kjer sem imel doma nad gostilniško sobo izposojen klavir, mi je bila zlasti v počitnicah prijetno zatočišče. Tu sem lahko študiral in se posvečal umetnosti.

Skladatelj Jakob Jež, rojak z Vitovca nad Boštanjem pri Sevnici, v domačem delovnem kotičku v Ljubljani. Letos februarja je dobil nagrado Prešernovega sklada

— Kako lahko nekdo postane skladatelj?

»Najbolje je, da človek, ki se hoče posvetiti glasbi, dobi pravo glasbeno vzgojo že v otroških letih. V starih časih so dečke, ki so bili glasbeno talentirani, vključevali v pevske zборе. Tako je postal skladatelj tudi naš veliki Jakob Petelin — Gallus. Dobro je tudi, če glasbeno nadarjenega otroka že zgodaj seznanimo s kakšnim instrumentom. Kdor kasneje začuti potrebo po skladanju, dobi v glasbenih šolah, v srednji glasbeni šoli in na akademiji potrebno teoretično znanje za kompozicijo.

Priznati je treba, da terja glasbena govorica največ znanja izmed vseh umetnosti. Ni odveč omeniti, da je potrebno tudi za formalni zaključek glasbenega šolanja najmanj 14 let nepretrganega dela (6 let nižje glasbene šole, 4 leta srednje šole in 4 leta šolanja na akademiji). Glasba je danes specializirana in skoraj ne najdemo popolnega umetnika na dveh klasičnih instrumentih, temveč vsak instrument zase terja vsega človeka. Dobro podkovan komponist pa mora vsaj teoretično obvladati to in še glasbene discipline, kot so

harmonija, kontrapunkt oblike itd., vendar za vse to ima absolvent glasbenega študija šele osnovo. Sodobna kompozicija sega že tudi k pravi atomizaciji zvoka in tradicionalnih sredstev izražanja. Zato ni čudno, da v pridobivanju najsodobnejšega znanja vztraja do konca vedno manj glasbenikov.

Drugače je s pisanjem preprostih viž in narodnozabavne zvrsti. To je mogoče doseči z nekoliko talenta in najpreprostejšim glasbenim znanjem. Naša kultura bi bila kaj uboga, če bi imeli samo skladatelje take vrste. Dobro je, da so še vedno ljudje, ki ne gledajo na pridobitnost in se lotevajo tudi na videz nepotrebne resne kompozicije. Vendar lahko ugotovimo, da je v naši srednji generaciji pri Slovencih velika praznina. Trenutno skoraj nimamo obetajočega skladatelja, mlajšega od 30 let, ali pa zanj še ne vemo. Med mladino pa je vedno manj zanimanja za resno glasbo in ji vse pomeni le popevkarstvo in beat.

— Kaj menite o sedanji sodobni glasbi?

»Zivim zanjo in verujem vanjo. Mislim, da se tudi dandanes v glasbi dogajajo pomembne stvari.

Marsikdo misli, da sedaj, ko se je glasba tako rekoč »zatomizirala«, ni več poti naprej. Tolažimo se, da so prav tako mislili po Bachu, Wagnerju, Skrjabinu in zlasti po Weberju. Tudi danes imamo velike ustvarjalce. Današnji resni skladatelji iščejo svojo pot ob Pendereckem, Skockhausnu, Boulezu, Nonu in ob naših, kot so Ramovž, Lebič, Globokar, Malec, Kelemen in nekateri mlajši. Naša doba je tudi v glasbi odkrila veliko novih možnosti izražanja. Zal, široki krogi premalo poznajo novo glasbo. Javna občila, od televizije do tiska, povzdigujejo predvsem lahko in narodno zabavno vrsto. Ta komercialna glasba pa ima kaj malo zveze z resnično umetnostjo našega časa. Med obema vrstama glasbe zevela velika praznina. Ena služi zabavi na cenen način, druga živi vse bolj sama zase.

— Kako je z našo glasbeno vzgojo?

»Od nje veliko pričakujemo. To je zelo zahtevno področje. Glasbena vzgoja na šolah naj ne bi pomenila učenja suhoparne teorije. Ta način učenja smo podedovali. Zato ni čudno, da imajo naše starejše generacije slabe spomine na glasbeni pouk. To pa je velika škoda za našo glasbeno kulturo. Kar je bilo zamujenega v šolski dobi, je kasneje težko nadoknaditi. V zadnjih letih smo vse bolj priče gibanju za kompleksno glasbeno vzgojo v najširšem smislu. Mladina naj bi se že v šolah seznanila z glasbo. Že tam naj bi zaživela z zvokom, čim več muzicirala in pela ter se izobraževala v najosnovnejših glasbenih pojmi. Za vse to pa nam manjka dovolj razgledanih pedagogov, primernih učbenikov in

priročnikov. Stvari se sicer bolj-šujejo, vendar nas čas prehiteva. Ljudem, ki bi se tem področjem lahko plodno posvetili, damo premalo možnosti za delo. Naša glasbena vzgoja v sedanjih razmerah ne more v večji meri opravljati svojega nenadomestljivega poslanstva. Znano je, da ima dobra glasbena vzgoja zelo blagodejen vpliv na duševnost doraščajočega človeka. Zato bi morala temu področju posvetiti večjo skrb tudi naša širša javnost.

— Kaj želite sami povedati bralcem Dolenjskega lista?

»V novem letu jim želim vso srečo! Glede glasbe pa, da bi jih zvesto premljala ob njihovem delu in zlasti v prostem času. Vem, da tudi Dolenjci radi poslušajo radio in gledajo televizijo. Tako poznajo marsikaj novega in lepega. Vendar naj bi to ne bilo vse. Glasba bo bolj živela v nas, če se ji bomo tudi sami posvečali. Ze iz prejšnjih desetletij vemo, da je to mogoče, saj je bilo takrat pri nas mnogo prizadevnih pevskih zborov, ki so gojili lepo pesem. Danes pa je vse manj krajev, ki nadaljujejo to lepo tradicijo. To je velika škoda tudi za našo glasbeno kulturo in pristno pesem, ki izumira. Vsega tega ne bodo mogle nadomestiti enodnevnne popevke in razne »okrogle«.

Upam, da bo Dolenjski list rad objavljajal prizadevanja za poživitev glasbene prosvete in morda tudi pomagal. Med nami je gotovo nekaj ljudi, ki bodo lepo glasbo in pesem spet obudili. Tako bodo lepi dolenjski kraji postali še lepši in glasba bo še naprej živela v ljudih.

Stanko Skočir

PERO MANDIČ IN POLDE MIHELIČ

Od 21. marca do 3. aprila 1970 je bila v Trebnjem druga letošnja razstava prizadevnega Tabora slovenskih likovnih samorastnikov: tokrat je njena začasna galerija v avli lepe nove trebanjske šole ponudila svoje prostore naivnima slikarjema PERU MANDICU iz Bosne (iz Sanskega mostu) in POLDETU MIHELIČU iz Litije. Razstavo je tokrat odprl tajnik tabora Dolfe Grum, uvodne besede Aleksandra Bassina pa je zaradi njegove odsotnosti prebral Janez Gartnar, predsednik upravnega odbora trebanjskega slikarskega tabora. Umetnostni kritik A. Bassin je delo obeh slikarjev naivcev predstavil s temile besedami:

Spoštovani gostje!

Tabor slovenskih likovnih samorastnikov v Trebnjem, ki se je medtem tudi oblikoval kot samostojna ustanova, prireja danes že drugo in hkrati tretjo samostojno predstavitev, to je dveh udeležencev taborskih srečanj, gosta iz Bosne PERA MANDICA ter rojaka

Pero Mandič:
OBREZOVANJE
(tuš, 1969)

POLDETA MIHELICA. Ob tej priliki ne bo odveč, če opozorimo na pomembne napore posameznih trebanjskih organizatorjev, ki skupaj s strokovnim umetniškim svetom, sestavljenim iz članov iz Zagreba ter Ljubljane, vendarle uspevajo vzdrževati in smiselno spremljati kvaliteto ter hkrati razmah likovnih samorastnikov na Slovenskem. Kajti tista linija, ki poteka med ljubiteljskim amaterizmom, naivno izpovedno preprostostjo in nespekulativnim, osebnim angažmanom, spregovoriti v likovni govorici, žal ni premočrtna, niti ji ni lahko slediti brez zaprek in zapletljev. Toda že trenutna, pogumno zastavljena, čeprav s profesionalno nevesčo roko zapisana poteza na eni strani, oziroma izrazna prizadetost, ki ji sledimo v njenem naporu nastajanju dlje časa, ko končno doseže svoje odmerjeno, morda tudi dokončno višino, širino — vse to so elementi, ki se jih je treba zavedati, skrbno čuvati in poskrbeti za njihovo pravočasno osveščanje.

Gost iz Bosne, Pero Mandić, je tip slikarja, na katerega se oziramo ta čas s prvega gladišča, posebej se, če nas privlači tisti del njegove osebnosti, ki prodira v svet folklorne, eksotične, pravljicne tematike, v svet, ki je prepet s skrivnostno rdečino. Ne pozabimo, da je ta barva barva radosti za islamski kulturni krog, za nas pa hkrati barva nemira, čudnih asociacij na prelito kri. Mandić gre počasi dalje, prodira tudi pod površje pri čemer mu veselost preide najraje v groteskno grozljivost, v nestvarni krotot, zaradi katerega se utegnemo kdaj pa kdaj zdrzniti.

Življenjska pot Poldeta Miheliča je povezana s slikarsko, dolgo vsaj dvajset let, odkar jo je prvič zabeležil likovni kronist. Mihelič je prisluhnil in ostal v tem oziru zvest vsakodnevni dogajanju, hkrati pa bakanju na vasi. Če smo prej dejali, da gre pri likovnih samorastnikih drugega tipa za širino, dozorlost izraznega koncepta, potem je treba v tej zvezi opozoriti na posebne izraze, ki jih Mihelič nameroma izbira in v okviru njih tudi opozarja na ustaljeni red, ubrani ritem že dolgo vrsto let znanih objektov, kot so kmečke hiše z ekspresivno poudarjenimi drevesi pred seboj ali kot se že nešteto vrsto let vije pot beračev, invalidov za križem. Mihelič je s sedanjo stopnjo dejanske presegel tako imenovani ruralni amaterizem, podobarsko tradicijo in tako z vztrajnim delom oblikoval svojo umetniško fiziognomijo že zdavnaj znanega mljeka.

S tem, ko hkrati čestitamo obema razstavljalcema in se vam, spoštovani gostje, zahvaljujemo za obisk, vabimo na ogled razstavljenih slik. Razstava je s tem odprta.

Aleksander Bassin

PO PLEMLJEVI RAZSTAVI V TREBNJEM

V januarju 1970 so v okviru Tabora slovenskih likovnih samorastnikov v Trebnjem odprli prvo letošnjo razstavo te mlade, medtem tudi pravno oblikovane samostojne kulturne ustanove. Osnovna šola je ponudila svoje prostore tokrat slikarju Antonu Plemelju iz Ljubljane, upokojenemu majorju JLA in gorenjskemu samorastniku, zvestemu znanu in sodelavcu trebanjskega slikarskega tabora. Stevilnim ljubiteljem umetnosti ga je na otvoritvi predstavil umetnostni zgodovinar dr. Mirko Juteršek, ki je o Plemelju dejal tole:

Spoštovani navzoči!
Naložena mi je prijetna naloga, da z uvodno besedo pospremim v življenje pričujočo slikarsko razstavo zdaj v Ljubljani živečega in delujočega Antona Plemelja.

Prijetnost vidim v tem, da se to dogaja v Trebnjem, ki so si naložile s »Taborom slovenskih likovnih samorastnikov« brez dvoma zelo težko, a krati zelo smiselno breme. Današnje srečanje tu v Trebnjem govori o občudovanja vredni podpori tej kulturni akciji, je odraz velikih organizacijskih sposobnosti in končno tudi osebne predanosti umetnosti.

Vso težo pričujoče prireditve pa vidim v tem, da je to v pravem pomenu besede prva samostojna razstava Antona Plemelja. S posameznimi slikami ali njih manjšo kolekcijo je slikar sicer že posegel v likovno dogajanje pri nas, — v tem obsegu, kakor ga vidimo zdaj, pa se kaže kot slikar v povsem novi luči.

Gre za potrditev ali zavrnitev umetniške tvornosti že šestinštiridesetletnega slikarja, ki pravzaprav šele s to razstavo stopa na plan — v javnost.

Med pomembnimi pa tudi zanimivimi dejstvi iz Plemeljevega življenja je njegova pot med slikarje. Njegovi začetki so vezani na dokaj razširjeno in običajno, ljubiteljsko oboje slikarstva v prostem času. Zda mu je slikanje poklic, katerega mu posveča vse svoje moči.

Iz življenjskih podatkov izvemo skopo, a dovolj prepričljivo, da kljub morebitnim mladostnim umetniškim ambicijam dolgo ni imel kaj dosti pogojev za njih uresničitev. Anton Plemelj izhaja namreč iz štirinajstčlanske družine iz okolice Bleda. Izučil se je za čevljarja, bil med vojno v partizanih in nato do 1966 zaposlen kot aktiven oficir. Prvo oprijemljivejšo pomoč oziroma oporo je pri svojem naenjenju do risanja in slikanja prejel v vojski v okviru likovne skupine Doma jugoslovanske armade v Beogradu.

Naravni dar za likovno oblikovanje, predvsem pa izjemna vztrajnost in zagrizenost pri slikanju, so posebno od 1961 dalje, ko se je z vso intenzivnostjo predal risanju, pripomogla Plemelju do izoblikovanja lastnega izraza.

Plod Plemeljevega trdovratno vztrajnega dela je z izbranimi primeri, ki povsem retrospektivno zajemajo njegov razvoj zadnjih šestih let, prikazan zdaj v tem začasnem razstavišču. Zaradi popolnejše predstavitve je podan tudi celotni obseg motivike v njegovem slikarskem ustvarjanju.

Stevilčno prednjačijo vsekakor tihožitja, pri teh je čutiti najsilovitejši razmah in neizčrpnost slikarjeve domišljije. Tu je Plemelj najbolj samostojen. Sicer pa ima to slikarstvo, ki je vsebinsko polno fantastike, grobosti in deziluzije, svoje izhodišče pri šolani umetnosti. Z resnostjo klasicista zasleduje slikar obliko upodobljenih predmetov. Tako sta si risba in barva enakovredni.

Po svojem razpoloženju so to hladne podobe, z malenkostnimi preoblikovanji dvignjene v svet fantastike in nevsakdanjosti — naj bo to zaradi svetlobe, ostrih vogalov, bodičastih predmetov ali podobnih akcentov, kot so na primer kače ob šopkih rož.

Pred zaključkom svoje uvodne misli pa bi želeli opozoriti še na izredno sklenjen slikarjev razvoj, kar spet lahko smatramo za slikarjevo odliko.

Dovolite, da razstavljalcu prvi čestitam!

Dr. Mirko Juteršek

Anton Plemelj: TIHOŽITJE

POMOČ DRUŽBE DUŠEVNO PRIZADETIM

Odmevi na 2. konferenco o rehabilitaciji invalidnih oseb na Slovenskem

24. in 25. novembra 1969 je bila v Ljubljani 2. konferenca o rehabilitaciji invalidov na Slovenskem. Vrsta referatov je obravnavala kompleksno problematiko invalidnih oseb, telesne invalide, gluhe, slepe in mentalno prizadete ljudi.

Kot ortopedagog bi se ustavila pri tistem delu konference, kjer so govorili o mentalni prizadetosti.

Tovarišica Ada Krivic, predsednica društva za pomoč duševno nezadostno razvitim osebam v Sloveniji, je v izčrpnem referatu »Problematika kompleksne rehabilitacije in rehabilitacije duševno prizadetih otrok, mladostnikov in odraslih v SR Sloveniji« osvetlila vrsto problemov, ki se porajajo pri okviru dela z mentalno prizadetimi osebami. V skrajšani obliki posredujem del tega referata.

Že na posvetovanju o duševno nezadostno razvitih osebah v Sloveniji 20. in 21. marca 1969, ki je bilo v okviru priprav na 2. konferenco, so govorili o problemih v vsej obsežnosti in celovitosti. Na podlagi sklepov, predlogov in priporočil marčnega posvetovanja je bila pripravljena resolucija s stališči in predlogi za urejanje te problematike v prihodnje.

Reševanje problematike mentalne prizadetosti doživlja po svetu v zadnjih letih nagel razvoj. Opravljajo številne raziskave, izdajajo pravne akte (n. pr. deklaracijo o pravicah duševno prizadetih iz 1968), ki so pobuda za zagotovilo družbene zaščite duševno prizadetih.

V družbeno ekonomskem gibanju in pri načrtovanju moramo računati, da je 2,5 do 3 odst. prebivalstva deficitarnega glede na lažjo ali težjo duševno prizadetost.

Smo na stopnji, ko skušamo postopoma večji del duševno prizadete mladine vključiti v redno življenje v mestih in na vasi. To je nov vidik v socialni politiki na stopnji humanih odnosov pri nas.

Potrebni pa so posebni pogoji, da bi te osebe odkrili, kategorizirali, usposobili, zaposlovali in spremljali. Vsa prizadevanja naj vodijo v razvijanje njihovih preostalih sposobnosti. Tako bomo vsaj delno aktivizirali doslej deficitarno potrošniško kategorijo prebivalstva, pri čemer pa ne smemo zanemariti humanitarnega reševanja problematike teh oseb.

V Sloveniji šele nastajajo možnosti in pravo družbeno vzdušje za tako obravnavanje. Vsak občan danes bolj razume in sprejema, da si s saniranjem zdravstveno-socialno-prosvetnih vprašanj ureja in izboljšuje življenje v svojem okolju.

Spodbudni uspehi pri usposabljanju

laže prizadetih v posebnih osnovnih šolah in zadnje čase tudi pri delovnem usposabljanju huje prizadetih šolskih otrok in mladostnikov ter najnovejše izkušnje s predšolsko skupino potrjujejo, da smo na pravi poti.

V preteklih 60 letih so to problematiko obravnavali le delno in nepovezano glede strokovnega in praktično organizacijskega dela. Razvili smo le posamezne faze sklenjenega procesa, ni se pa načrtno izoblikovala družbena skrb za to kategorijo invalidov.

40 let je bilo le 9 pomožnih šol. Od leta 1950 do 1960 je šel razvoj hitreje. V tem obdobju je bilo ustanovljenih 14 takih šol. Sedaj imamo 26 posebnih šol in 11 posebnih oddelkov pri rednih osnovnih šolah, dve posebni šoli za otroke s kombiniranimi motnjami in tri zavode za delovno usposabljanje. V teh ustanovah je zajeta komaj dobra tretjina lažjih primerov in ena desetina težjih primerov.

Ta del posebnega šolstva še ni dovolj razvit, saj v 16 občinah ni še niti enega oddelka, kljub temu, da ima ta mladina enake pravice do šolskega šolanja in poklicnega usposabljanja kot drugi.

Prelomnico pomeni leto 1960, ko se je začela sistematična skrb za vse prizadete otroke. Leta 1966 je izšel priročnik za evidenco in kategorizacijo otrok z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, kjer so sodelovali vsi potrebni profili strokovnjakov. Izšle so razne publikacije, ustanovljene so bile razne specialne ustanove (n. pr. eksterni oddelki v Jaršah, dom za delovno usposabljanje v Črni leta 1967 itd.).

Kvalitetno delo posameznih strokovnjakov od zdravstva, socialnega varstva, psihologije, pedagogike do ekonomike pa ni dobilo ustreznega odziva v javnosti, ne pravega mesta v republiškem sistemu in lokalni samoupravi.

Razen kategorizacije, usposabljanja laže prizadetih ter delovnega usposabljanja teže prizadetih, smo zamenjali vse druge oblike tega procesa (primarno intervencijo, rehabilitacijo predšolskih otrok, vzgojno varstvo šolskih otrok, poklicno usmerjanje in usposabljanje, zaposlovanje na ustreznih delovnih mestih ali pod posebnimi pogoji itd.). Večina je še v eksperimentalni fazi.

Družbeno obravnavanje problematike mentalne prizadetosti zastaja za splošnim razvojem drugih področij. Potrebno jo je povezati s splošnimi družbenimi gibanji ter bolj načrtno reševati kot doslej.

Ta prizadevanja pa naj podpre tudi starši in občani preko društev za pomoč duševno nezadostno razvitim ose-

bam, ter družbene in gospodarske službe s svojim sodelovanjem.

Marčno posvetovanje je poudarilo dvoje pomanjkljivosti: preventivo, ki naj temelji na znanstveno raziskovalnem delu, in zgodnje odkrivanje ter usposabljanje prizadetih oseb.

Republiška skupnost otroškega varstva je odobrila milijon novih dinarjev za dodatno usposabljanje zdravstvene mreže, kjer naj bi z vrsto specializiranih oddelkov potrdili sistematično primarno preventivo, kjer bi bila zajeta tudi preventiva duševne prizadetosti.

Zgodnji detekciji naj sledi zgodnje usposabljanje. Potrebno je razviti ustrezne oblike svetovalske službe in ambulantnega obravnavanja predšolskih otrok ter pri rednih šolskih ustanovah oddelke za našo populacijo.

Potrebno bo dopolniti predpise o strokovnih merilih, kot tudi republiški zakon o usposabljanju mentalno prizadete mladine. Ne gre toliko za vprašanje pravne ureditve, temveč za prakso in zavest staršev ter vseh, ki morajo skrbeti, da bi se te oblike razvijale, kjer so dani pogoji (TIS, skupnosti otroškega varstva, zdravstvena in socialna služba v občini).

Sistem detekcije in kategorizacije je v sedmih letih že dal določene rezultate. Popraviti pa je treba pomanjkljivosti. Zlasti moramo začeti s sistematično zgodnjo detekcijo in diagnosticiranjem v stalnih strokovnih ustanovah.

Nerešeno je tudi vprašanje »mejnih primerov«, to je otrok z nerazvitiimi duševnimi sposobnostmi in lastnostmi do te mere, da kažejo značilne duševne nerazvitosti. Pogosto izhajajo ti otroci iz neugodnega družinskega in ožjega družbenega okolja, ki zavira njihovo normalno rast.

Vprašanje »osipa« osvetljujemo sedaj tudi s tega vidika. Treba je razmejiti, kateri otroci spadajo še v redno osnovno šolo, toda le v ustrezne oddelke, kateri pa že v posebno šolo. Problem enotne šole in individualnih razlik med učenci je težaven za uspešno delo v rednih in v posebnih osnovnih šolah.

Tudi pri usposabljanju laže prizadetih je vrsta problemov: pravno organizacijska nedodelanost povzroča, da je mladina s kmečkih področij in iz nerazvitih občin zapostavljena pri rehabilitaciji in rehabilitaciji, prav tako pa povzroča tudi neurejenost in neenakomerno razvitost posebnih šol ter zapostavljanje v primerjavi z rednimi osnovnimi šolami.

Se vedno je neurejeno financiranje vzgoje in usposabljanja. Na pobudo društva za pomoč duševno nezadostno razvitim osebam v Sloveniji je bil novembra lani sprejet novelizirani zakon

o izobraževalnih skupnostih in o finan-
ciranju vzgoje in izobraževanja.

Zadnja leta posvečamo veliko po-
zornost poklicnemu usposabljanju. Tu
so še velike pomanjkljivosti. Potrebno
je leto ali dve poklicnega usposablja-
nja v posebnih šoli ter najti zato finan-
na sredstva. Šola bi morala pripraviti
absolvente za poklice »ozkega profila«.
Tu imamo že nekaj izkušenj (ekspe-
rimentalni oddelki v Ljubljani in Ko-
čevju itd., delovna praksa v 42 gospo-
darskih organizacijah). Pripravljamo
tudi ustrezno zakonodajo.

S poklicnim usmerjanjem mora-
mo začeti v višjih razredih posebnih
osnovnih šol tako, da temu prilagodi-
mo učni načrt ter razvijemo zdravstve-
no psihološko delo.

Pojavlja se nov dejavnik: služba
poklicnega usmerjanja in zaposlovanja,
ki skupaj s socialno službo išče nove
poti pri zaposlovanju naših otrok. Mla-
dostnik se bo lahko vključil v nor-
malne delovne pogoje in pri tem
vztrajal, če bo primerno usposobljen
na ustreznem delovnem mestu ter de-
lal in živel v okolju, ki bo s razume-
vanjem spremljalo njegovo delo in živ-
ljenje.

Zadnja leta je bilo ustanovljenih
precej oddelkov za delovno usposab-
ljanje hujše duševno prizadete mladine.
Potrebno bo razviti mrežo delavnic
pod posebnimi pogoji za to mladino,
ki pa ne bodo mogle poslovati kot
gospodarske organizacije.

Sedaj že sodeluje vrsta novih de-
javnikov: otroško varstvo, socialno
zavarovanje, službe zaposlovanja, stro-
kovne in družbene organizacije. Ob
tem moramo upoštevati realne mož-
nosti. Še vedno ima prevelik vpliv
subjektivni činitelj pri urejanju stvari.
Te problematike ne smemo urejati ka-
ritativno, temveč pričakujemo, da bo-
do nove spremembe in dopolnitve v
sistemu zdravstvenega in invalidskega
varstva, osnovnega in strokovnega šol-
stva in politike zaposlovanja pri nas
določile pravo mesto tudi temu delu
prizadete mladine, ki predstavlja kar
polovico vse mladine, ki je zavrta v
normalnem razvoju.

Pričujoči skrajšani referat je le del
obravnavane tematike druge konferen-
ce o rehabilitaciji invalidov na Sloven-
skem. Zaradi obsežnosti se ne bi spu-
ščala v problematiko drugih kategorij
invalidnosti. Želela sem le obvestiti
širšo javnost o tem, da gre pri sanira-
nju problematike duševne prizadetosti
in drugih kategorij invalidnosti razvoj
svojo pot, na kar združeno vplivajo
strokovni in družbeni dejavniki.

Na našem področju so že storjeni
prvi koraki, zaostajamo pa še za spla-
nim razvojem. Čaka nas še veliko de-
la, preden bomo lahko omogočili vsem
duševno prizadetim, da se bodo v svo-
jem ožjem in širšem okolju uveljavili
po svojih močeh.

Lucija Jankovič,
vodja posebne šole
v Krškem

JUBILEJ STANETA GABROVCA

V soboto, 18. aprila, bo dopolnil
petdeset plodnih let slovenski ar-
heolog, višji znanstveni sodelavec
Narodnega muzeja in honorarni iz-
redni profesor za prazgodovino na
Ljubljanski univerzi, dr. Stane Ga-
brovec. Rodil se je 1920 v Kamniku
in diplomiral na oddelku za klasič-
no filologijo ljubljanske univerze.
Leta 1948 je postal kustos Narod-
nega muzeja in že od 1957 je vodja
arheološkega oddelka osrednjega
slovenskega muzeja. Službovanje v
Narodnem muzeju ga je sicer od-
tegnilo študiju in problemom kla-
sične filologije, ni mu pa vzelo lju-
bezni do Homerja in čudežnega
ljudstva Helenov, kot je nekoč sam
zapisal. Z nastopom službe v mu-
zeju se je posvetil študiju slovenske
prazgodovine, še posebej halštatskega
časa. Z disertacijo: Prazgo-
dovina Gorenjske (1961) se je od-
dolžil rodni pokrajini, njegovo traj-
no zanimanje in ljubezen pa že
dvajset let velja Dolenjski in njeni
prazgodovinski preteklosti.

Že 1956 je izšla v Novem mestu
njegova imenitna knjižica: Najsta-
rejša zgodovina Dolenjske, v kateri
je sicer na poljuden način, toda z
vso znanstveno natančnostjo opisal
arheološko bogastvo Dolenjske in
Bele krajine. V njej se ni predstavil
samo kot strokovnjak temveč tudi
kot mojster peresa. Leta 1953 je iz-
kopal poznohalštatsko gomilo v
Volčjih njivah pri Mirni in objavil
izsledke v Arheološkem vestniku.
Posebno pozornost je posvetil no-
vomeškim najdbam z dvema obšir-
nima razpravama: Grob z oklepom
iz Novega mesta (1960) in Grob s
trinožnikom iz Novega mesta
(1968). Obe obravnavata slavne hal-
štatske najdbe iz knežje gomile v
Kandiji. Posebno Gabrovčev zani-
manje pa velja še čeladam iz hal-
štatskega časa, za katere je izdelal
tudi ustrezno tipološko in kronolo-
ško razvrstitev. Plod njegovega več-
letnega študija je temeljna razpra-
va: Halštatska kultura v Sloveniji,
ki je izšla 1965. V njej je Gabrovec
podal novo kronologijo halštatske-
ga časa in razčlenil halštatsko bo-
gastvo Slovenije z najsodobnejšimi
prijemi, ki temeljijo na izkušnjah
nemške prahistorične šole. V tej
študiji je tudi novomeškim najd-
bam odmeril važno mesto kot hori-
zont stiško-novomeških knežjih gro-
bov.

Njegovo življenjsko delo pa bo
slej ko prej ostalo raziskovanje pra-
zgodovinske Stične. V letih 1960-64
je z novimi tehničnimi metodami
prekopal ogromno halštatsko gomi-
lo pri Stični. Njegove terenske iz-
kušnje smo s pridom uporabili v
zadnjih letih tudi pri kopanju go-
mil v Novem mestu, ko je jubilar
vseskozi z velikim zanimanjem in s
tehtnimi nasveti spremljal in spod-

bujal naše delo. V zadnjih letih pa
se je Gabrovec v družbi z nemški-
mi in amerškimi arheologi lotil iz-
kopavanja velikega gradišča nad
Stično. To široko zastavljeno izko-
pavanje mednarodnega pomena nam
bo čez nekaj let dalo temeljne po-
datke o načinu življenja v halštats-
skem času. Rezultati izkopavanj v
gomili in rezultati izkopavanj na
gradišču bodo šele razkrili celovito
podobo halštatskega časa na Do-
lenjskem. Ljubezen do slovenske
zemlje in njene preteklosti veje iz
vseh Gabrovčevih del. Oprt na izro-
čilo domače tvornosti je vedno na-
šel pravo mesto in odmeril pravo
težo najdbam iz naših krajev v bal-
kanskem in v evropskem prostoru.
Halštatska Dolenjska je dobila v
njem svojega velikega interpretata.

Poleg nekaterih temeljnih študij
iz naše prazgodovine, ki smo jih
dobili izpod njegovega peresa v za-
dnjih letih, se Gabrovec ubada še z
nehvaležnimi in zamudnimi posli
uredništvanja. Član je treh ured-
niških odborov (Arheološki vest-
nik, Zgodovinski časopis, Nova mla-
dika) in še pripravljalnega odbora
za VIII. mednarodni kongres pra-
zgodovinarjev, ki bo jeseni 1971
v Beogradu. Vse to mu jemlje veli-
ko dragocenega časa. Občudovanja
vredna je njegova delavnost, saj se
razdaja na tri strani: kot terenski
raziskovalec, kot pisec in urednik
in kot akademski učitelj.

Jeseni 1969 je Gabrovec zasedel
mesto predavatelja prazgodovine
kovinskih obdobij na arheološkem
oddelku ljubljanske univerze. Kot
akademski učitelj bo lahko s svoji-
mi bogatimi terenskimi izkušnjami
in s široko razgledanostjo posredoval
študentom arheologije svoje
znanje o naši in evropski prazgo-
dovini. Z Gabrovcem je ljubljanska
univerza dobila polnokrvnega pra-
zgodovinarja, odličnega pedagoga in
mednarodno priznanega strokov-
njaka.

Jubilantu želimo, da bi nam
vzgojil nov rod prizadevnih in spo-
sobnih prazgodovinarjev in da bi
morda čez desetletje imeli v rokah
reprezentativno publikacijo z naslo-
vom: Prazgodovina Stične.

Ad multos annos!

Tone Knez

VOJNA

Med dvema blokoma, ki sta čisto enaka, je veliko dvorišče. Na dvorišču je kup otrok in otroci se prepirajo med seboj.

»Naš blok je večji od vašega,« trdijo prvi. »Malo sicer, toda večji je.«

»Ne,« zavpijejo drugi, »naš je večji in to precej!«

Prepirali bi se še in še, da se ni spomnil Darko, najstarejši med njimi.

»Vojna naj odloči, kateri blok je večji!«

In kot bi trenil, je dvorišče bojišče in otroci vojaki, oboroženi do zob. Papirnati avioni lete po zraku in ilovnate bombe padajo kot toča na tla.

Rudi in Tiki čakata za vogalom, v zasedi, na sovražnika. Ujameta ga, zvezeta in odzeta h komandantu Matjažu.

»Kaj bomo storili z njim?«

»Vzeti pošto in ustreliti!« zapove kratko Matjaž in že zakliče:

»Juriš, juriš!«

Zdaj šele se prične zares. Boj je čedalje bolj strašen. Nič več ne vedo, čigav je kdo. Borijo se kar vsi — proti vsem. Bolnišnica na trati je polna z robčki obvezanih ranjencev.

»Ti boš pa umrl,« pravi bolničarka Nataša Mojčku, ki se dobro govori ne zna.

»Zales umlu? Nocem!« se prestraši Mojček in zbeži zdrav domov.

»Eden več ali manj, prava figa!« zamahne Nataša z roko in obvezuje Jakcu oko.

Naenkrat se zasliši jok. Sredi dvorišča stoji Alenka z razbito steklenico v roki.

»Joj, le kaj bo rekla mama? Zdaj bomo brez mleka.«

»Vojna je vojna,« ji kratko pojasni Andrej.

»Pa saj jaz se ne igram z vami, nočem se!«

»To ni nikomur nič mar. Če je vojna, je vojna za vse, trapa!« jo ljubeznivo pouči Uroš in še tisti trenutek obleži smrtno zadet.

Toda, glej no, kaj pa je to? So sedova mačka je prišla na dvorišče. Med zobmi nese majhnega golobčka, ki mu še perje ni zrastle. Iz kot mezinca drobne vrata so pritekale kaplje krvi. In vojne je konec. V modrih očeh sta obviseli dve solzi.

Ivan Lucković: RISBA (detail, 1966)

KNJIGA O ISTRI

To pretehtano delo, pravzaprav reprezentativen zbornik o istrski deželi, je izšel z željo, da ob petindvajsetletnici priključitve tega kosa našega sveta Jugoslaviji pokaže domovini in svetu bistvo te pokrajine in njenega prebivalstva. Gre torej za publikacijo, ki naj v besedi in sliki spregovori o preteklih in današnjem času, spregovori pošteno in objektivno o človeku, ki je prebival in ki danes prebiva tod, o njegovih prizadevanjih skozi stoletja, o trpljenju in mukah, pa tudi o uspehih, ki niso majhni. Zbiranje gradiva je trajalo nekaj let, sodelovali so hrvatski kot italijanski javni delavci Istre, strokovnjaki za posamezna vprašanja, tako da lahko rečem, da podobnega sodobno koncipiranega dela o Istri do danes še nismo imeli.

Seveda bom v teh nekaj vrsticah, ki so izključno informativne, lahko le nakazal pomen monografije o Istri, kot jo je izdala nova zagrebška založba »Binoza«. Tekstovni del govori o zemljepisnem položaju in družbeni valorizaciji (Josip Roglič), zgodovini Istre (Vjekoslav Bratulić), dogodkih med dvema vojnama (Dragovan Šepić), narodnoosvobodilni vojni (Ljubó Dudić), o vlogi istrskih Italijanov v NOB (Luciano Giuricin), o hrvaški književnosti v Istri (Zvané Črnja), o kulturnem ustvarjanju istrskih Italijanov (Lucifero Martini), o etnografiji Istre (Jelka Radauš Ribarić), o ljudski glasbi Istre, Hrvatskega primorja in severnojadranskih otokov (Slavko Zlatić), o likovno-umetniški dediščini Istre (Milan Prelog) in o njenem gospodarskem razvoju (Ettore Poropat).

Kljub vsej tehtnosti omenjenih študij, ki pomenijo vsestransko informacijo o deželi pod Učko in onstran Snežnika in njenih ljudeh, pa je le nekaj posebnega in izjemnega ilustrativni del knjige. Zato, ker kaže premiselno prizadevnost, prikazati deželo

Istro v slikovno novi luči. Istrski svet, tisti ob morju in tisti v notranjosti dežele, mesta in mesteca in vasi, vse stopa pred nas gledano iz novih zornih kotov, slikano iz drugih smeri, kot smo jih doslej bili vajeni.

In ta slikovni svet predstavlja enakovredni del tega zbornika, izdanega v reprezentativnem formatu 31x22 cm. Pred nami se odpira istrska pokrajina, kot jo je videlo devet fotografov, med njimi vrsta umetnikov v tej stroki (Tošo Dabac, Mladen Grčević, Nenad Gattin). Pol knjige, tiskane na 240 straneh, obsegajo barvne (10) in črno bele reprodukcije izven teksta (121), medtem ko jih je med tekstom še 43. brez upoštevanja reprodukcij srednjeveških grbov istrskih mest in posebnega zemljevida.

Predlist knjige je opremljen z reprodukcijo Kodeksa beramskega breviarja iz 15. stoletja, ki ga hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani. Reproduciran je več starih zemljevidov Istre. Posebej omenjam 16 reprodukcij med tekstom, ki so vzete iz našega Valvasorja. Vsekakor je treba reči dobro besedo o tehnični dovršenosti reprodukcij (Grafiki zavod Hrvatske). Z eno besedo: knjiga, kot si jo človek lahko samo želi. Pripravljajo tudi izdajo v italijanski.

Tone Potokar

DOLENJSKE RAZGLEDE — po sebi kulturno rubriko Dolenjskega lista, urejajo: Jože Dular, Tone Gošnjak (odgovorni urednik), France Grivec, Janko Jarc, Bogo Komelj, Lado Smrekar, Severin Šali in Stanko Škaler. Lektor: Karel Bačer. Oblikovalec: Marjan Moškon.